

ชีวประวัติและแนวความคิดทั่วไปของเตยาร์ด เดอ ชาร์แดง
เพื่อที่จะเข้าใจจุดกำเนิดของมนุษย์ตามทัศนะของเตยาร์ดที่ยิ่งขึ้นจำเป็นที่
จะต้องทราบชีวประวัติและแนวคิดเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของเขาเสียก่อน

ชีวประวัติของเตยาร์ด เดอชาร์แดง (ค.ศ. 1881 - 1955)

เตยาร์ด เป็นชาวฝรั่งเศส เป็นบุตรคนที่สี่ในพี่น้องทั้งหมด 11 คน
มีถิ่นกำเนิดที่ราบสูงตอนกลางของประเทศฝรั่งเศส บิดาเป็นกสิกรที่มีที่ดินเป็นของ
ตนเองและสนใจศึกษาประวัติความเป็นมาของชนชาติในท้องถิ่นอันมีภูมิประเทศ
ประกอบด้วยชนชาติที่สละไถ่นำคิงคูงูจ เตยาร์ดถือกำเนิดเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม
ค.ศ. 1881 เขาได้รับถ่ายทอดคติศรัทธาการศึกษาและความเข้าใจชนชาติจากบิดา
มารดาของเขาซึ่งดูแลเอาใจใส่อบรมลูก ๆ ตามแนวคริสต์ศาสนาอย่างกระตือรือร้น
ทำให้เตยาร์ดมีโอกาสได้รับการสั่งสอนความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนามาเป็น
อย่างดีตั้งแต่เด็ก เมื่อเขาอายุ 10 ปี เขาเป็นนักเรียนประจำในวิทยาลัยของ
คณะนักบวชเยซูอิตแห่งคริสตศาสนิกายโรมันคาทอลิก นอกจากมีผลการเรียนที่ดี
ในทุกวิชาแล้ว เขายังสนใจเรื่องธรณีวิทยาและแร่ธาตุวิทยาเป็นพิเศษ เขาตัดสินใจ
สมัครเป็นนักบวชในคณะนี้เมื่ออายุ 18 ปี พออายุ 24 ปี เขาก็ถูกส่งตัวไปเป็นครูสอน
วิชาฟิสิกส์และเคมีที่วิทยาลัยของคณะ ณ กรุงโกลโร ประเทศอียิปต์ เป็นเวลา 3 ปี
เขาได้พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับธรณีวิทยา ซากวิทยา รวมทั้งความกึกของซาลส์
คาร์วินให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในช่วง ค.ศ. 1908 - 1911 ขณะที่เข้าศึกษาวิชาเทววิทยาที่ซัสเซกซ์
(Sussex) ที่อังกฤษ ในเวลาว่างเขาได้อ่านหนังสือของฮังรี แบร์กซอน (Henri
Bergson) ชื่อ "วิวัฒนาการเชิงสร้างสรรค์" (Evolution Creatrice)
หนังสือเล่มนี้ทำให้เขาเกิดความสนใจทฤษฎีวิวัฒนาการมากขึ้นและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
ในวันที่ 24 สิงหาคม ค.ศ. 1911 เขาได้รับศีลบวชเป็นนักบวชคณะเยซูอิต รั้งเมื่อ
กลับถึงฝรั่งเศส (ค.ศ. 1912) เขาก็ศึกษาธรณีวิทยาต่อไป พร้อมกับได้ร่วมงานกับ
นักโบราณคดีชั้นนำคนหนึ่งของฝรั่งเศสคือ นายมาร์แซลแลงบูล (Marcellin Boule)
ในสถาบันศึกษาซากมนุษย์ (Human Palaeontology) ที่พิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์

ธรรมชาติ และได้เริ่มรู้จักกับเพื่อนสนิทของเขาคนหนึ่งคือ แอมเบ อังรี เบรยล์ (Abbé Henri Breuil) เบรยล์มีความสนใจศึกษาเรื่องราวก่อนประวัติศาสตร์และ วิชาพัฒนาการของมนุษย์ ปี ค.ศ. 1913 เขาได้ไปเยี่ยมชมแหล่งที่ขุดหัวกระดูกโกลกมนุษย์ ฟิลคาว์นโดยร่วมไปกับกลุ่มของ ดร. คอว์สัน และ เซอร์อาเธอร์ สมิธ วุฒิวรคณิศรจากวิทยาลัยชั้นนำของอังกฤษ การไปครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกซึ่งยังมีความตื่นเต้นในเรื่องการค้นพบใหม่ ให้แก่เขา

แรงบันดาลใจที่ได้จากการเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเปิดโอกาสให้เขา ได้ตระหนักถึงมนุษย์ในแง่ที่เป็นมวลชนว่าต้องเผชิญกับความอยู่ดีศรีธรรมในสังคม การใช้กำลังบังคับทำให้เกิดความคิดขึ้นมาว่าการประสานความร่วมมือในหมู่มนุษย์จะทำให้สังคมโลกสงบร่มเย็นได้

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 เขาได้ห้ามแคว้นคนเจ็บในกองทัพฝรั่งเศสและทำงาน คีเค็นจนได้รับ "เหรียญเกียรติยศทางทหาร" สงครามได้สอนให้เขาเข้าใจเพื่อมนุษย์ และตัวเองพร้อมกับเร่งเร้าจิตสำนึกทางศาสนา

ในราวปี ค.ศ. 1919 แนวทางสำคัญแห่งชีวิตของเขาแจ่มชัดยิ่งขึ้นมากในฐานะ นักคิด เขาได้พัฒนาความคิดของตนเองมาจนเข้าใจปรากฏการณ์ของทั้งจักรวาลและมนุษย์ ว่าเป็นกระบวนการวิวัฒนาการ เขามีความกระตือรือร้นที่จะคิดหาทฤษฎีหรือข้อสรุปของ กระบวนการวิวัฒนาการที่สามารถให้คำอธิบายประวัติศาสตร์มนุษย์ชาติทั้งทางค่านบุคลิก ภาพและชีววิทยา เพื่อให้เห็นแนวทางของวิวัฒนาการของมนุษย์บนพิภพนี้ในอนาคตด้วย

ในฐานะที่เขาเป็นบาทหลวง เขารู้สึกว่าต้องหาทางประนีประนอมเทววิทยา ทางคริสตศาสนากับปรัชญาว่าด้วยวิวัฒนาการ เพื่อเชื่อมโยงเรื่องของทางศาสนาให้เข้า กันได้กับความรูทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ

ในปี ค.ศ. 1922 เขาได้รับปริญญาเอกทางสาขาวิชาจากมหาวิทยาลัยซอร์บอน และได้เป็นศาสตราจารย์ทางธรณีวิทยาที่สถาบันคาทอลิกแห่งกรุงปารีส คำบรรยายทาง

วิชาการของเขาเป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักศึกษาเป็นอย่างมาก

เมื่อกลับถึงประเทศฝรั่งเศสเขาต้องประหลาดใจเมื่อผู้ใหญ่วิทยาศาสตร์ถือว่าความคิดเกี่ยวกับบาปกำเนิดที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการที่เขาได้แสดงความคิดเห็นเรื่องนี้เป็นส่วนตัวกับเพื่อนแต่ถูกแพร่หลายไปโดยบังเอิญเป็นสิ่งที่ใช้ไม่ได้ เขาถูกห้ามสอนเช่นนั้นอีก

ในปี ค.ศ. 1923 เขาได้เดินทางไปประเทศจีนเพื่อร่วมงานกับบาทหลวงเอมีล ลิซังต์ (Emile Licent) ความประทับใจที่เขาได้รับจากการเดินทางในเขตอากาศร้อนและการค้นคว้าทางธรณีวิทยาในทะเลทรายอันเว้งว่างในมองโกเลียกับภาคตะวันตกเฉียงเหนือของจีนในครั้งนั้นเขาได้บันทึกลงในหนังสือชื่อ "จดหมายของผู้เดินทาง" (Lettres de Voyager)

ปี ค.ศ. 1926 เขาจึงเดินทางกลับมาอยู่เมืองจีนเป็นเวลาถึง 20 ปี ช่วงนี้เขาได้เดินทางไปหลายแห่ง มีสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย จีน เกีย พม่า ชาว และมีโอกาสได้พบปะและร่วมงานกับบรรดานักชาควิทยาชั้นน่านานาชาติรวมทั้งในเทียนสินและปักกิ่ง เขามีส่วนร่วมในการค้นพบมนุษย์ปักกิ่ง ปี ค.ศ. 1934 เขาได้เขียนเรื่อง "ข้าพเจ้าเชื่ออย่างไร" (Comment Je Crois) เขาได้แถลงว่างานเขียนของเขาเป็นงานสร้างสรรค์ที่ทำให้ผู้ไม่เชื่อในคริสต์ศาสนามีความเข้าใจคริสต์ศาสนามากขึ้น

ปี ค.ศ. 1938 เขาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการห้องปฏิบัติการทางการศึกษาระดับสูงด้านธรณีวิทยาและชาควิทยา แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองเสียก่อน เขาจึงติดค้างอยู่ในประเทศจีน

ช่วง 6 ปีระหว่างสงครามที่เขาติดค้างอยู่ในจีนนี้เองเป็นโอกาสให้เขาได้พัฒนาจิตใจได้อ่านงานเขียนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางมีเวลาคิดตรึกตรองและพัฒนาแนวความคิดของเขาเองได้อย่างเต็มที่ ในช่วงนี้เขาได้เขียนบทความและหนังสือมากมายรวมทั้ง

หนังสือชื่อ "ปรากฏการณ์ของมนุษย์" (The Phenomenon of Man) ซึ่งถือกันว่าเป็นงานชิ้นเอกของเขาแต่เขาไม่ได้รับอนุญาตให้จัดพิมพ์เหตุการณ์เป็นเหตุให้เขาเกิดความคับข้องใจอย่างมาก ทั้งนี้เขารู้สึกมีหน้าที่พึงทำอย่างประกาศแก่เขาก็แน่นอนในคำปฏิญาณเรื่องการเชื่อฟัง ในทางวิชาการช่วงนี้เป็นช่วงที่เขามีผลงานมาก เขาได้เพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ มากมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมและเกี่ยวกับชีววิทยาในประเทศจีนและบริเวณใกล้เคียงรวมทั้งความเข้าใจทั่ว ๆ ไปทางธรณีวิทยาของตะวันออกไกลด้วยอันจะมีผลนำเขาไปสู่ความสนใจศึกษาวิวัฒนาการทางธรณีวิทยาของทวีปต่าง ๆ เขาเห็นว่าแต่ละทวีปก็มีส่วนเฉพาของชนในการเสริมสร้างวิวัฒนาการทางชีววิทยา

ปี ค.ศ. 1946 เขาได้กลับฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง และครั้งนี้เขาได้ร่วมสังสรรค์กับบรรดาปัญญาชนของยุโรปอย่างกระตือรือร้นแต่ในปี ค.ศ. 1947 เขาล้มป่วยด้วยโรคหัวใจขั้นรุนแรงจนถึงกับต้องพักนอนในชนบทเป็นเวลาหลายเดือน ผู้ใหญ่ในคณะได้กำชับเขามิให้เขียนงานทางปรัชญาอีกต่อไป และในปี ค.ศ. 1948 เขาถูกห้ามไม่ให้เสนอตัวเข้าเป็นผู้อำนวยการตำแหน่งสืบต่อจากเบรยล์ ในปี ค.ศ. 1950 เขาได้ยื่นเรื่องขออนุญาตพิมพ์เรื่อง "กลุ่มทางสัตววิทยาประเภทมนุษย์" (Le Groupe Zoologique Humain) แห่งทางองค์การศาสนากบฏเสธ

ปี ค.ศ. 1948 เขาได้รับเชิญไปสหรัฐอเมริกาและได้สร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมูลนิธิเวerner เกรน (Werner Gren Foundation) ซึ่งได้ให้ที่พักพิงอันอบอุ่นแก่เขาในช่วง 4 ปีสุดท้ายแห่งชีวิต

เนื่องจากสภาพของเขาในฝรั่งเศสยุ่งยากมากขึ้นจึงในปี ค.ศ. 1951 เขาได้ไปทำงานในนิวยอร์กและได้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายทางมานุษยวิทยาให้กับมูลนิธิเวerner เกรน รวมทั้งมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการประชุมทางวิชาการระดับชาติที่ทางมูลนิธิจัดขึ้น มูลนิธินี้ได้ส่งเขากินทางไปอาฟริกาได้ถึง 2 ครั้ง (ค.ศ. 1951 และ ค.ศ. 1953) ทำให้เขาได้ติดตามศึกษาเรื่องการค้นพบมนุษย์ออสเตรเลียปิคัส (Australopithecus) ของบรูม (Broom) และคาร์ท (Dart) อย่างใกล้ชิด

งานเขียนทั้งหมดของเขาที่เขียนไว้เป็นภาษาฝรั่งเศสนั้น เขาได้นอบถนฉบับไว้กับเพื่อนสนิทคนหนึ่งหลัง จากที่เขาได้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจวายในนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 10 เมษายน 1955 งานเขียนของเขาจึงได้มีผู้ทะยอยจัดพิมพ์ขึ้นเผยแพร่เป็นที่รู้จักและนิยมอย่างแพร่หลายอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา ความจริงเกี่ยวกับมนุษย์เป็น

เรื่องหลักสำคัญในแนวความคิดของเขา หนังสือหลายเล่มของเขามีชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ เช่น "ปรากฏการณ์ของมนุษย์" (The Phenomenon of Man) "การปรากฏของมนุษย์" (The Appearance of Man) และ "ฐานะของมนุษย์ในธรรมชาติ (Man's Place in Nature) หนังสือเหล่านี้มีเนื้อหาครอบคลุมความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ทั้งในแง่วิทยาศาสตร์ ศาสนา เทววิทยา สังคมศาสตร์ จริยศาสตร์และปรัชญา ด้วยเหตุนี้เอง เถยวาร์คจึงนับได้ว่าเป็นดวงประทีปที่ทอแสงขจัดความมืดแห่งข้อข้องใจทั้งหลายเกี่ยวกับมนุษย์ในโลกยุคปัจจุบัน อันเราจะได้พิจารณาให้ลึกซึ้งและกว้างขวางต่อไปให้สัมพันธ์กับความสำคัญอันเป็นผลงานของนักเขียนที่มีบิดาน่า "ถ้าข้าพเจ้าไม่เขียน ข้าพเจ้าก็คงได้ชื่อว่า เป็นผู้ทรยศ"

แนวความคิดของเตยวาร์ค เคอ ชาร์แคง

ก. การประสานความคิดทางวิทยาศาสตร์กับคริสตศาสนา

ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพระผู้สร้างกับสิ่งที่ถูกสร้างหรือมนุษย์เป็นพื้นฐานแห่งงานเขียนทั้งหลายของเตยวาร์ค เขามุ่งจะประสานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และคริสตศาสนาเข้าด้วยกัน

เนื่องจากเตยวาร์คเป็นคนที่โลกทัศน์กว้างขวางเขาจึงไม่พอใจกับทัศนะการศึกษาที่มุ่งเฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่งมากเกินไปจนไม่กล้าขยายการศึกษาในรายละเอียดแขนงวิชาไปสู่การประสานกลมกลืนกับแขนงวิชาอื่น ๆ ความเข้าใจว่าในเวลาเกี่ยวกับมนุษย์เป็นผลผลิตที่ไม่สำเร็จสมบูรณ์ของกระบวนการวิวัฒนาการในอดีตมีบทบาทต่อการวิวัฒนาการที่

จะเป็นไปในอนาคตด้วย เขาไม่พอใจทัศนะอันแคบของบรรดานักมานุษยวิทยาที่พากันจำกัดตัวเองศึกษาอยู่แต่เรื่องโครงสร้างทางกายภาพและรายละเอียดของชีวิตสังคมในยุคแรกเริ่ม เขาต้องการเข้าใจมนุษย์ในแง่ที่เป็นผลของวิวัฒนาการทางชีววิทยาและผลของวิวัฒนาการทางสังคมตลอดจนศาสนาด้วย เราจะเห็นได้จากข้อความในบทความที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ของเขาว่า

ความแปลกใหม่ทางความคิดของข้าพเจ้าปรากฏว่าหยั่งรากลงในพรมแดนชีวิตที่โดยปกติถือกันว่าขัดแย้งกัน การศึกษาและการฝึกฝนทางสติปัญญาทำให้ข้าพเจ้าเป็น "โอรสของสวรรค์" ส่วนลักษณะทางอารมณ์และการศึกษากฎานอูฐทำให้ข้าพเจ้าเป็น "ลูกชาวดิน" การที่ข้าพเจ้าอยู่ในพรมแดนทั้งสองที่ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับสถานภาพทางทฤษฎี ภาษาและอารมณ์จากประสบการณ์ที่ยาวนาน ข้าพเจ้าจึงไม่พยายามสร้างกำแพงกันความคิดทั้งสองแบบนี้ในหัวใจของข้าพเจ้า... ข้าพเจ้าพบว่าความคิดทั้งสองไม่ทำลายล้างกันแต่ส่งเสริมกัน วันนี้ข้าพเจ้าเชื่อในพระเจ้ามากกว่าเดอกอนและเชื่อมากกว่าที่เป็นมาเดอกอนในโลก เราไม่เคยมองโครงสร้างของการแก่งัดทางจิตวิญญาณซึ่งรวมความมนุษย์ชาติในปัจจุบันในรูปของเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของปัจเจกชนหรือ?

การศึกษาวิทยาศาสตร์ของนักบวชยุคอิตาเลียนนี้มุ่งสนับสนุนงานแพร่ธรรมโดยเฉพาะการศึกษาปรัชญาซึ่งเน้นหนักไปด้านความคิดของเซนต์โทมัส อไควนัส ซึ่งตีความหลักธรรมตามแนวปรัชญาของอริสโตเติล เช่น ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องสสารและจิต ส่วนเทววิทยาให้พื้นฐานในเรื่องรหัสกาย การอวตารของพระคริสต์ตามแนวของเซนต์ปอลและบิดาจารย์กรีก แต่ไม่สรุปรวมที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาสมัยใหม่มากนัก เยาวรด์พยายามประสานการตีความพระคัมภีร์ให้เป็นหนึ่งเดียวกับหลักฐานข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ เพราะถือว่าเป็นการมองจากคนละแง่มุมเท่านั้น ความคิดนี้เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ

1

Teilhard de Chardin, quoted in N.M. Wildiers, AnIntroduction to Teilhard de Chardin, trans, Hubert Hoskins.

(New York : Harper & Row, 1968) , p. 13.

บ้างเมื่อมีการประชุมพระสังคายนาครั้งที่สอง (ค.ศ. 1963)

ความทรงจำพระคัมภีร์ของเตยารค์ในที่พระวรสารโดยเซนตยอห์นและจดหมายของเซนตปอล เป็นสำคัญซึ่งมีอิทธิพลในการประสานความคิดของเขาในเรื่องจุกโอเมก้าในแง่ธรรมชาตินิยม

เตยารค์ได้เขียนจดหมายจากสนามรบดีงญาตีในปารีสระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ตอนหนึ่งว่า

ข้าพเจ้าตระหนักว่า งานในช่วงของชีวิตที่เหลือของข้าพเจ้าคือการพัฒนาในการแสวงหาพระเจ้าในทุกสิ่งและในกิจกรรมทุกอย่างอย่างสุภาพ ซื่อสัตย์และไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย แล้วจึงถ่ายทอดความคิดนี้แก่คนอื่นด้วย¹

1. สาเหตุแห่งการประสานความคิดทางวิทยาศาสตร์กับคริสตศาสนา

ก) การตื่นตัวของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ จากปี ค.ศ. 1500 ถึง 1700 เราจะเห็นความคิดที่เปลี่ยนแปลงของโลกตะวันตก 2 อย่างคือ ในด้านศาสนานั้น มาร์ติน ลูเธอร์, คาลเวง และน็อกซ์ ได้ตีความพระคัมภีร์ในแนวใหม่คือจากแนวความคิดเดิมที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพระเจ้าแง่ปรนัย (objective) มาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพมนุษย์ในแง่อัตนัย (Subjective "pro me") มากขึ้น ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น โคเปอร์นิคัส, กาลิเลโอ, บาทซ์, เคปเลอร์ และนิวตันซึ่งพยายามแทนที่จักรวาลที่มีโลกเป็นศูนย์กลางมาเป็นดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง เพราะอ้างว่าพิสูจน์ได้จากการทดลอง มีการปฏิรูปศาสนาของโปรเตสแตนต์ (Reformation) และการปฏิวัติความคิดทางวิทยาศาสตร์ ระหว่างเวลาดังกล่าวเราเรียกว่า สมัยเรอเนซอง (Renaissance)

1

Teilhard de Chardin, The Making of a Mind, quoted in N.M. Wildiers, An Introduction to Teilhard de Chardin, trans. Hubert Hoskins (New York : Harper & Row, 1968), p. 12.

ซึ่งเป็นระยะต้นทิวทางวิทยาศาสตร์ กาลิเลโอผู้ที่โลกยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ ได้เน้นการทดลองทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นสิ่งสำคัญ วิธีการใหม่ของกาลิเลโอจึงดูผิวเผินว่าขัดแย้งกับความเชื่อแบบสมัยกลาง (Medieval Age) ที่กล่าวว่าโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล แต่เมื่อเขาใช้กล้องโทรทรรศน์สำรวจก็พบว่าโลกเป็นเช่นดาวเคราะห์ดวงอื่น ๆ ที่โคจรรอบดวงอาทิตย์ ขณะเดียวกันนั้นโปรเตสแตนต์โดยการนำของมาร์ติน ลูเธอร์ ซึ่งเริ่มต่อต้านศาสนจักรที่กรุงโรม ในปี ค.ศ. 1537 ช่วงนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแนวความคิดทางตะวันตกถือว่ามนุษย์มีส่วนสร้างความก้าวหน้าในโลกนี้ เช่น ลัทธิของคาลเวง เน้นว่าผู้รับเชื่อควรทำงานอย่างดีเพื่อเป็นผู้ที่ถูกเลือกสรร ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 พวกพิวริตันเน้นเรื่องจริยธรรมว่าควรศึกษาธรรมชาติอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล มีการทดลองเพื่อลืริมงคลของพระผู้เป็นเจ้า และเพื่อความดีร่วมของมนุษยชาติ เหตุผลข้อหลังนี้ปรากฏในงานเขียนของเชนส์อีกนาคีอัสแห่งโลโยลาผู้สถาปนาคณะสงฆ์เยซูอิตของนิกายโรมันคาทอลิกด้วย¹

เตยาร์ค เคอ ซาร์แดง ได้แสดงลักษณะความขัดแย้งระหว่างวิทยาศาสตร์กับศาสนาไว้ว่าเกิดจากความแตกต่างระหว่างประสบการณ์กับการเปิดเผยของพระเจ้า (Revelation) ความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากในการที่ความพระคัมภีร์ให้เข้ากันได้ผลของการทดลองและการสังเกตทางวิทยาศาสตร์ เช่น การที่โลกหยุดอยู่กับที่ การสร้างโลกภายใน 7 วัน ยิ่งความก้าวหน้าทางฟิสิกส์มีมากเท่าใดการแตกแยกในหมู่สงฆ์ก็มากขึ้นเท่านั้น เพราะพระสงฆ์บางองค์เห็นคล้อยตามการพิสูจน์ของวิทยาศาสตร์

เตยาร์คเห็นว่า การศึกษาวิทยาศาสตร์ช่วยให้เราเข้าถึงศูนย์กลางของเทวภาพมากขึ้นได้ เขากล่าวว่าการรักวิทยาศาสตร์ในแบบของชาวคริสต์ควรอาศัยความคิดพื้นฐาน

¹ Dowlev, Dr., The History of Christianity. (Lion Publishing, Icknield. Way, Tring, Herts, 1977), pp. 42-44.

2 ประการ คือ ประการแรก การศึกษาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับโลกเป็นแบบวิเคราะหฺ์ ครั้งแรกคเ็ห็ยวิทยาศาสตร์ทำให้เราห่างจากความเป็นจริงเกี่ยวกับพระเจ้า ประการที่สอง เนื่องจากความเข้าใจแบบวิทยาศาสตร์อย่างซาบซึ้งเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ จะแสดงโครงสร้างแบบสังเคราะห์ของโลก ทำให้เราเห็นการกลับไปหาจุดศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ คือพระผู้เป็นเจ้า

ข. วิทยาศาสตร์ไม่สามารถค้นพบพระเจ้าในกระบวนการวิเคราะหฺ์

เตยารคคิคว่าแก่นแท้ของชีวิตมนุษย์มิใช่การมีชีวิตที่ดีกว่า แต่เป็นการมีชีวิตในระดับที่สมบูรณ์กว่า เขาได้วิจารณ์ทั้งลัทธิปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และลัทธิประโยชน์นิยมแบบจ้ค(Radical Utilitarianism) พร้อมทั้งไคแนะนำให้แสวงหาความรุ้อันทำให้มนุษย์มีอาหารและมีชีวิตที่ดีทั้งทางกายและทางใจ

ความจริง สิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความสุขคือการเข้าใจโลกอย่างลึกซึ้ง เป็นความสุขทางใจที่จะรุ้ความลับของความเป็นจริง ครั้งหนึ่งเราเคยคิกันว่าวิทยาศาสตร์ช่วยให้เราสมหวัง อันที่จริงเมื่อเราเข้าใจธรรมชาติ รากที่พบที่อยู่ของวิญญาณและพบพระผู้เป็นเจ้า การที่จะมีความรุ้เกี่ยวกับจักรวาลไคเราควรละทิ้งวงจรชีวิตที่เราระสมทุกวัน เราต้องค้นหาสิ่งทีเ็ห็ยอยู่ในจักรวาล นั่นคือ ทุกสิ่งมีสองขั้วคือขั้วที่ต่ำกว่าจากสิ่งทีเ็ห็ยอุติมาและขั้วที่สูงกว่าอันนำไปสู่สิ่งทีเ็ห็ยนั้นจะเป็น คนส่วนใหญ่มักคิว่าก้าวแรกที่จิจจะรุ้คือการตรวจคูลิ่งต่าง ๆ ว่าทำด้วยอะไรโดยแยกแยะเป็นส่วนย่อย ๆ ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะหฺ์แบบวิทยาศาสตร์

มนุษย์ในศตวรรษนี้ มักจะมุ่งแต่วิธีการวิเคราะหฺ์ เช่น ในเรื่องของสสาร เราจะพบการแยกวิเคราะหฺ์เป็นหน่วยทีต่ำกว่าจนถึงสูงกว่าโลก เช่น การวัดความเร็ว และระยะทางของควางควาว และเราเริ่มพบโครงสร้างของจักรวาลว่าเป็นมหภาพ (Macroscopic) ทีสูงกว่าโลก เช่น จำนวนแกแลคซี หันไปคูลูกขนาด (Microscopic) เรามองไปที่แต่ละสิ่งจะเห็นโมเลกุลซึ่งเคลื่อนทีแบบกระแสไฟฟ้า (Electrolytes) และสิ่งต่าง ๆ ทีเคลื่อนทีตามกฎความโน้มถ่วง

โครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะมองแต่ละสิ่งหรือมองรวม ๆ ก็เหมือนรูปกรวย (Cone) ที่มีจุดยอด (Apex) และฐาน จุดศูนย์กลางรวมของการเบนเข้าหากันและภาค (Zone) ของการเบนออกที่ไม่จบสิ้น ในการสำรวจโลกแบบวิเคราะห์เช่นนี้มนุษย์เหมือนกับเคลื่อนไปสู่ฐานของกรวย นี่แหละเป็นคำตอบว่าทำไมโลกจึงดูเหมือนกับหลุดจากมือเราไป จากหลักฐานของการวิเคราะห์เป็นส่วนเล็กส่วนน้อยนี้ทำให้เราเข้าใจโครงสร้างและสามารถจัดสิ่งต่าง ๆ ในแง่มองที่ถูกต้องและตัดสินใจหาทิศทางที่ถูกต้องแล้ว

เมื่อมนุษย์ตามไปสู่ศูนย์กลางรวมของกรวยขณะที่ดำเนินไปสู่ยอดกรวย ที่สุดเราจะถึงจุดซึ่งเส้นต่าง ๆ มาพบกันและเชื่อมกัน ตอนนี้เราก็ค้นพบความหมายของ "การแทงทะลุไปสู่ใจกลางของสิ่งต่าง ๆ" ถ้าเราเข้าถึงส่วนต่าง ๆ ของโลกแล้ว สิ่งที่เราควรทำคือไม่ใช่มุ่งไปสู่จุดต่ำสุดแต่ไปสู่ส่วนภายในที่สุดของวิญญาณและความใหม่สุดในอนาคต พื้นฐานและอดีตเป็นความลึกลับที่วางเปล่า จุดกำเนิดของสิ่งต่าง ๆ ต้องมีการเจริญในอาการที่เคลื่อนไหว สลับแล้ว การวิเคราะห์สสารของนักวิทยาศาสตร์เปิดเผยมามีก่อนและการมาก่อนของจิต

ค. ทางแห่งวิทยาศาสตร์นำกลับไปสู่จุดศูนย์กลางแห่งเทวภาพ

เตยารคียืนยันว่าหน้าที่ของมนุษย์คือแสดงราวกับว่าอำนาจของเราไม่มีขอบเขตจำกัด ชีวิตทำให้เราสำนึกถึงการสร้างและการควบคุมสสารเป็นทางรอดของเรา เราควรยืนยันพลังสร้างสรรค์ของศีลธรรมและพลังความพยายามทางศาสนา พลังความพยายามที่จะสร้างความเป็นหนึ่งเชิงอินทรีย์ (Organic unity) ซึ่งต้องอาศัยความตั้งใจ การควบคุมศีลธรรมของชีวิตซึ่งเป็นปรากฏการณ์แบบอัตนัย การทำชีวิตให้สมบูรณ์นั้นจิตต้องอยู่เหนือเนื้อหนังแต่ต้องมีความกลมกลืนทางอารมณ์ด้วย ในขณะที่เดียวกันพระคริสต์เป็นหลักสิ่งวิเคราะห์ของโครงสร้างของโลก พระองค์ทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ มีเอกภาพเพราะพระองค์เป็นจุดสมบูรณ์ที่สุดของจักรวาล

การวิเคราะห์แบบวิทยาศาสตร์สอนเราว่า ทุกสิ่งกลายเป็นสิ่งซับซ้อนในความเป็นหนึ่งเชิงอินทรีย์ มีพระคริสต์เป็นจุดยืนและศูนย์กลางของการหันเหเข้า พระองค์เป็นพื้นฐานทางศีลธรรมและเป็นสิ่งที่ธรรมชาติรอคอย ตามพระคัมภีร์พระคริสต์มีโชส่วนใหญ่ของโลก ไม่ใช่แค่เป็นจุดเริ่มต้นจุดแรกและจุดปลายทาง คือเป็นหลักและเป็นเป้าหมาย พระองค์รวบรวมทุกสิ่งและเป็นจุดยืนของทุกสิ่ง พระองค์ทำให้โลกมีแสงสว่างและมีชีวิตภายใน

เราจะพิจารณาความกลมกลืนซึ่งชาวคริสต์ควรมีเพื่อเชื่อมส่วนที่หลายหลากกับส่วนที่เป็นเอกภาพไว้ด้วยกัน คืออาณาจักรของวิทยาศาสตร์กับอาณาจักรของศาสนาซึ่งอยู่เหนือการสังเคราะห์ เราพอสรุปได้ว่า

1. ชาวคริสต์ไม่จำเป็นต้องหวั่นเกรงการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ไม่ว่าทางฟิสิกส์ ทางชีววิทยาและทางประวัติศาสตร์ ชาวคริสต์บางคนกลัวลัทธินิยตินิยมซึ่งดูเหมือนอำนาจจิตซ่อนอยู่ภายใต้โครงสร้างสสาร ชาวคริสต์บางคนกลัวความคิดว่าร่างกายของมนุษย์มาจากการพัฒนาจากสิ่งที่มีชีวิตอื่น ๆ ถ้าชาวคริสต์ปฏิเสธข้อเท็จจริงเหล่านี้มันจะทำให้เกิดเพราะการวิเคราะห์ที่ถูกมองของนักวิทยาศาสตร์ยอมไม่กระทบกระเทือนอำนาจของพระเจ้า การสอคล้องคุณแลของพระเจ้าวิญญานและชีวิตพระให้ความเป็นจริงแบบสังเคราะห์ หน้าที่ของชาวคริสต์คือสร้างความเป็นหนึ่งเดียว
2. การวิเคราะห์ของวิทยาศาสตร์ช่วยให้เรารู้จักพระเจ้าดีขึ้น เข้าใจพระองค์อย่างสมบูรณ์ขึ้น เคารพให้เห็นว่าชีวิตทางศาสนาต้องต่อเนื่องกับความเป็นจริงโดยเข้าใจพระองค์อย่างถูกต้อง การศึกษาสสารซึ่งเป็นระดับของพระคริสต์โดยการอวตารเป็นเนื้อหนังมาในโลก เป็นพื้นฐานของโลกและประทับอยู่ใจกลางของอะตอมที่เล็กที่สุด
3. ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะแยกวิทยาศาสตร์กับพระคริสต์ออกจากกัน แม้ว่าตามลำพังวิทยาศาสตร์ไม่อาจค้นพบพระคริสต์แต่พระคริสต์ทรงพอพระทัยที่เราค้นหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อันเป็นวงจรรวมชาติซึ่งส่งมนุษย์อันเป็นสสารที่เป็นความซับซ้อนเต็มที่แล้วไปสู่ความ

เป็นหนึ่งในเคียวทางจิต เราอาจจะพูดว่าเป็นวงจรเทวภาพซึ่งที่แรกพระคริสต์ต้อง "ลงไปนรก" ¹ ก่อนขึ้นไปสู่สวรรค์ และทรงสถิตย์เต็มในทุกลึ่ง" (จดหมายเซนตปอลเขียนถึงชาวเอเฟซัส 4.9, 10) ²

เราไม่ควรคิดว่าวิทยาศาสตร์มีความขัดแย้งกับศาสนาคริสต์ เพราะการเข้าใจ วิทยาศาสตร์ทำให้เราเรียนรู้ความจริงใหม่เกี่ยวกับลักษณะของโลกที่เราอาศัยอยู่และพระวาจา ของพระคัมภีร์ เราจึงกล่าวได้ว่าไม่มีความขัดแย้งที่ตายตัว เพราะ เป็นการขยายความวิวัฒนาการ ขึ้น การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ ทำให้เราเข้าใจเกี่ยวกับโลกซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อและกานจิตใจ เพราะชาวคริสต์ก็ยังคงถือว่าพระเจ้ายอมเป็นสิ่งแรกและสิ่งสุดท้าย พระเจ้า สร้างโลกเพื่อไว้รับใช้มนุษย์ และมนุษย์ใช้โลกเพื่อที่จะรับใช้พระเจ้า โลกเป็นผากหนึ่งของ แขนงของพระเจ้า การเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นงานทางอ้อมของพระองค์

ง. ความขัดแย้งด้านความสำนึกของมนุษย์ใหม่กับการแก้ปัญหาความกังวลใจ ของมนุษย์สมัยปัจจุบัน

เตยารตได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความคิดของชาวตะวันตกไว้ว่า แต่เดิมมา มนุษย์คิดว่าตนเองเป็น "จุดเปลี่ยนของประวัติศาสตร์" แต่มีการเปลี่ยนแปลงความคิดเช่นนี้ ตั้งแต่สมัยเรอเนซองจนถึงตอนปลายศตวรรษที่ 18 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกตะวันตก

¹ คริสตชนสมัยแรกถือว่า นรกได้แก่แดนผู้ตายซึ่งมี 2 ประเภท คือแดนผู้ตายของผู้มี บาป ไม่มีสิทธิไต่ขึ้นสวรรค์ ในปัจจุบันเรียกว่านรก ส่วนอีกแดนหนึ่งเป็นแดนของผู้ตายที่มีจิตใจ สะอาดบริสุทธิ์ที่ยังขึ้นสวรรค์ไม่ได้ต้องรอพระเจ้า ฟิ้นคืนชีพเพื่อนำเขาสู่สวรรค์ ในที่นี้ หมายถึงแดนประเภทหลัง

² Teilhard de Chardin, Science and Christ, (London : William Collins. Sons.Co., Ltd, 1955), pp. 21-36.

อย่างมาก การเปลี่ยนแปลงนี้ดูเหมือนจะทำให้มนุษย์อยู่ในอีกโลกหนึ่งที่ได้เปรียบที่จะก้าว
ร้าวรุกเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สามศตวรรษที่แล้ว
อารยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับที่ดินที่แบ่งเป็นแปลงเล็ก ๆ คือเป็นสังคมชนบทและระบบ
ศักดินาแบบการครอบครองทรัพย์สินอยู่ในระดับครอบครัว รัฐยังขึ้นอยู่กับที่ดินมาก ต่อมา
ผลของการใช้เงินตราทำให้ทรัพย์สินกลายเป็นเรื่องบุคคล การหมุนเวียนของเงินตรา
ทำให้ชาติต่าง ๆ มั่งคั่งแตกต่างกันมาก
2. การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่
18 เป็นต้นมา แต่ก่อนไฟเหนือน้ำที่เป็นแหล่งพลังงาน ปัจจุบันมีการใช้พลังงานจักรกล
แทนแรงงานของมนุษย์และสัตว์
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปลุกจิตสำนึกของมวลชน
สัญญาภายนอกที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของชาวตะวันตกคือ การปฏิวัติฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789)

ในขณะนี้เรากำลังอยู่ในยุคของอุตสาหกรรม ยุคของน้ำมัน ไฟฟ้าและอะตอม
ยุคของเครื่องจักรกล การรวมคน การดำเนินงานธุรกิจแบบใหม่ แต่สิ่งสำคัญที่สุดในโลก
ตั้งแต่อดีตจนถึงอนาคตคือการอุบัติของมนุษย์ และสิ่งสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย
แห่งยุคคือการเปลี่ยนแปลงความคิด ดังนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือทิศทางไปสู่กระบวนการทาง
จิตใจที่พร้อมเพียงของมนุษย์ทั้งหมด ¹

4. การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ ในเรื่องต่อไปนี้คือ

¹ Teilhard de Chardin, The Phenomenon of Man, trans. Bernard
Wall (New York : Harper & Row Publisher, 1959), pp. 213-215.

ก) การรับรู้เรื่องกาลาวกาศ แรกก่อนมนุษย์ตื่นกลัวความยิ่งใหญ่ของเอกภพในแง่กาลาวกาศ เอกภพมีความกว้างแต่เป็นเนื้อเดียวกันและไม่ขึ้นแก่กัน ต่อมาชาวสหัส คาร์วิน กับลาพลาซพบว่าวิวัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงไม่ใช่การสร้างที่สำเร็จรูปมาแต่แรก เอกภพและโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เทยาร์คแนะนำให้ใช้คำว่า "ห้วงเวลา" (Duration) แทน "กาลาวกาศ" (Space-time) และให้พิจารณาตัวมนุษย์ในฐานะที่มีความสัมพันธ์กับเอกภพ ความสำคัญของแต่ละคนเป็นวิวัฒนาการแห่งการมองตัวเองและสะท้อนตัวเอง ความสำคัญที่มีระเบียบต้องผ่านความเป็นระเบียบไปสู่จุดยอดทำให้บรรลุความเป็นเอกภาพและปราศจากความตื่นกลัวความยิ่งใหญ่ของเอกภพ

ข) ฐานะของมนุษย์ในจักรวาล ความคิดเห็นของเซนตโทมัส อะไควนัส ซึ่งต่อเนื่องมาจากอริสโตเติลว่า อุดมคติสูงสุดของมนุษย์ผู้รู้จักคิดต้องมีการไตร่ตรองเพื่อให้เข้าใจสาเหตุแรกของมนุษย์และระเบียบโลกทั้งหมด เซนต์อะไควนัสพบว่ามนุษย์โดยทั่วไปตระหนักถึงโครงสร้างและส่วนประกอบที่แน่นอนของระเบียบโลก ในความคิดของชาวกรีก โลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาลรอบโลกมีวัตถุทรงกลมอยู่รอบ ๆ คือดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดาวเคราะห์ทั้งห้าและรวม ๆ สิ่งเหล่านี้มีดาวอยู่กันอีก 8 ดวง โลกเป็นที่อาศัยของพืช สัตว์ซึ่งคอยให้ความสะดวกแก่มนุษย์ตามปัจจัยสี่ ดังนั้นสวรรค์และโลกถูกสร้างอย่างมีระเบียบและสวยงาม สิ่งทั้งหมดมีตำแหน่งและจุดมุ่งหมายทั้งหมดเป็นพยานถึงพระปรีชาญาณและสัตย์พันธุของพระเจ้าผู้สร้างและมนุษย์มีความหมายท่ามกลางสิ่งทั้งหมด ภาพของโลกเช่นนี้ครอบคลุมความคิดของคนยุคกลางในทุกแง่ของชีวิต เขาถือว่าแบบของโลกเช่นนี้เป็นไปตามพระวิธานของพระเจ้า แต่การค้นพบของโคเปอร์นิคัสและกาลิเลโอทำให้ภาพดังกล่าวจบลงโดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1543 มีการตีพิมพ์หนังสือ "De Revolutionibus Orbium Coelestium" ซึ่งกล่าวว่ารูปแบบเดิมของโลกไม่ควรรักษาไว้ โลกมิได้เป็นศูนย์กลางของเอกภพแต่เป็นเพียงชิ้นส่วนหนึ่งในเอกภพ มนุษย์แต่ละคนก็เป็นส่วนหนึ่งของโลก ดังนั้นจึงเกิดความคิดระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์มีเอกภาพอันใหญ่

มากขึ้นกลาง ความคิดของกาลิเลโอมีผลต่อสาธารณชนมาก ในเวลาเดียวกันมีการค้นพบเกี่ยวกับโลกมากขึ้นเช่น กล้องจุลทรรศน์ทำให้เห็นสัตว์ที่เล็กที่สุดเป็นครั้งแรก มนุษย์สามารถค้นพบตัวเองโดยวิชาต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ โลกถูกแยกเป็นส่วน ๆ ตามวิชาต่าง ๆ ไม่เหมือนโลกแบบกรีก มนุษย์ไม่อาจหาฐานะความมีอยู่ของเขาได้

เตยารค์ต้องการให้เราศึกษาโลกเหมือนเป็นปรากฏการณ์หนึ่ง (Phenomenon) ไม่ใช่แง่วิชาใดวิชาหนึ่ง และศึกษาโลกโดยรวม ๆ เขาพยายามเข้าใจจักรวาลเท่าที่มันแสดงตัวเองต่อผู้สังเกต เป็นการศึกษปรากฏการณ์เกี่ยวกับกับการให้ความหมายภายในของปรากฏการณ์ ถึงแม่มนุษย์ไม่ใช่ศูนย์กลางของจักรวาลอย่างที่เคยคิดไว้ แต่มนุษย์ก็เป็นหัวหอกชี้ทางไปสู่เอกภพของโลก เป็นศูนย์กลางที่จะเข้าใจกระบวนการของธรรมชาติความเป็นจริงของมนุษย์เป็นความจริงของจักรวาลเพราะเราเห็นจักรวาลโดยทางมนุษย์¹ นั่นคือสิ่งที่มีอยู่ก่อนการไตร่ตรองสำนึกเป็นแง่ถูกกระทำ เช่นสัตว์ทำอะไรตามสัญชาตญาณ แต่สำหรับมนุษย์ชีวิตเป็นแง่กระทำเองในขั้นกำเนิดจิต (Noogenesis) คือการแปรสภาพเป็นมนุษย์ วิวัฒนาการเป็นผลจากตัวมนุษย์เอง มนุษย์จึงมีอิสระที่จะจัดระเบียบตัวเองหรือจะปฏิเสธตัวเองก็ได้ นั่นคือมนุษย์ต้องรับผิดชอบโลกเพื่ออนาคต²

ค. ความกังวลใจว่ามนุษย์จะหายไปในการเคลื่อนที่ที่ไม่สิ้นสุดของจักรวาล ทั้งนี้เป็นผลมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการของคาร์วินที่ว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการของเอกภพที่ดำเนินต่อไป แต่เตยารค์ให้คำตอบว่าความสำนึกในวิวัฒนาการเป็นการแปรสภาพเป็นมนุษย์ มนุษย์วิวัฒนาการถึงจุดที่สูงกว่าสัตว์ เตยารค์ขอให้อยอมรับข้อเท็จจริงและสร้างมาตรการของการสร้างโลกของเขาภายในระยะจิตว่าจักรวาลกำลังเคลื่อนที่ไปทางนี้

¹Wildiers, N.W. An Introduction to Teilhard de Chardin, trans. Hubert Hoskins (New York : Harper & Row, 1968), p. 81.

²Teilhard de Chardin, The Phenomenon of Man, trans. Bernard Wall (New York : Harper & Row Publisher, 1959), pp. 36-38.

เตยารค์เชื่อว่าลัทธิอัสติภาวนิยมแบบอเทวะไม่ใช่วิถีแก้ปัญหาคำกังวลใจของมนุษย์สมัยปัจจุบันที่สมบูรณ์ได้ ปัญหานี้ควรแก้โดยลัทธิอัสติภาวนิยมแบบอเทวะ ทั้งนี้ยอมเป็นไปตามมูลของเตยารค์ที่ต้องการปรับปรุงคริสตศาสนาให้เหมาะกับวิทยาการปัจจุบันด้วย เตยารค์ได้พูดถึงเรื่องนี้ในหนังสือ *The Phenomenon of Man* ว่าจิตวิทยาของคำกังวลใจเกี่ยวเนื่องกับความเผชิญหน้ากระแทกกับเรื่องกาลาวาศ ความรู้สึกที่ถูกกระทบกับความใหญ่โตของจักรวาล ความทรมาณจากการตายอย่างไม่มีจุดหมายอันเป็นความรู้สึกบิต เตยารค์เปรียบเทียบกลุ่มคนท่าเหมืองที่ถูกกับคักคกลงใต้ดินโดยอุบัติเหตุ คนเหล่านี้พยายามหาทางเอาตัวรอดโดยมีสมมติฐาน 2 อย่างคือ มีทางเปิดอยู่ปลายอุโมงค์อีกด้านหนึ่งและเมื่อมาถึงทางเปิดก็จะได้อากาศหายใจและมีแสงสว่าง ปัจจุบันมนุษย์ต้องเผชิญกับความสำนึกที่ว่ามนุษย์นี้เองจะต้องรับผิชอบมนุษยชาติ เมื่อทำได้เช่นนี้ก็จะไม่ต้องกลัวว่ามนุษยชาติจะหายไป เตยารค์เน้น "เจตจำนงเพื่อการอยู่รอด" โดยมองไปสู่อนาคตที่มีค่า เตยารค์เห็นว่าทางออกของมนุษยชาติคือการมีความคิดที่ถูกต้องว่ามนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางของวิวัฒนาการเอกภพผูกพันกันโดยจิตไม่ใช่สสาร เอกภพมุ่งตรงไปสู่บุคคลไม่ใช่วัตถุ เขาเห็นว่าทุกสิ่งถูกรวมเข้าศูนย์กลางเป็นจุดเดียว เป็นบุคคลเดียวคือพระคริสต์ โอเมกา ถ้ามนุษย์ไม่มีความศรัทธาในพระคริสต์ โลกจะเป็นสิ่งที่น่ากลัว ระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเขาอยากจะทำให้โลกพ้นจากความหลายหลากและความแตกแยกมาสู่ความเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า เขายอมรับว่าพระคริสต์แห่งพระวิวัฒน์เป็นสิ่งเดียวกับจุดโอเมกา แห่งวิวัฒนาการ ทางออกคือจุดศูนย์กลางในองค์พระคริสต์ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ได้รับการประกันจากความเชื่อในคริสตศาสนา

จ. ความคิดและวิธีแสดงความคิดของเตยารค์

เตยารค์เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่มีความเชื่อมั่นในคริสตศาสนามาก ดังนั้นเขาจึงถ่ายทอดความคิดทางศาสนาด้วยคำศัพท์ทางวิชาการจากวิทยาศาสตร์เพื่อให้คนในสมัยปัจจุบันเข้าใจศาสนามากขึ้นได้เป็นการกระตุ้นความสนใจคนทั่วไป ซึ่งก็ตรงกับพระคำรัสของพระสันตปาปาปิอุสที่ 23 ในการเปิดประชุมสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ที่

ให้แยกความแตกต่างระหว่างแก่นของความเชื่อกับสสารต่าง ๆ ที่แสดงออกในสมัยต่าง ๆ ความคิดของเตยาร์ค์เป็นแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ความหมายกว้างของคำ "ปรากฏการณ์วิทยา" หมายถึงการศึกษาแบบบรรยายปรากฏการณ์ครบชุด การศึกษาแบบบรรยายที่มีศูนย์กลางที่ปรากฏการณ์ของความสำนึกและชีวิตทางจิต สำหรับเตยาร์ค์เป็นเรื่องเกี่ยวกับ "ปรากฏการณ์ครบชุดของเอกภพ" เพื่อบรรยายความหมายของโครงสร้างและความหมายที่มีค่าในตัวเอง ความแตกต่างระหว่างเตยาร์ค์กับนักคิดร่วมสมัยของเขา คือ เตยาร์ค์พยายามมากที่จะ เน้นความสำคัญของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับมนุษย์ เตยาร์ค์ถือว่าปรากฏการณ์นิยมเป็นเพียงทฤษฎีหนึ่งเท่านั้น เพื่อบรรยายจักรวาล โดยตั้งปัญหาทางอภิปรัชญาและญาณวิทยามาผสมผสานกับข้อมูลที่ได้รับจากวิทยาศาสตร์ ชรรวมชาติอื่นเกี่ยวกับความเข้าใจถึงเป้าหมาย โดยเน้นความหมายแก่นประนัยของปรากฏการณ์

ตัวอย่างข้อมูลจากวิชาสาขาต่าง ๆ ที่เตยาร์ค์นำมาอธิบายความคิดของเขา เช่น วิทยาศาสตร์ให้ความคิดเรื่องความซับซ้อน ความยิ่งใหญ่ของจักรวาล การมองโลกแก่นประนัย การเกี่ยวเนื่องและการอาศัยซึ่งกันและกันของสิ่งต่าง ๆ

ความคิดทางตรรกวิทยาเกี่ยวกับความจำเป็นและความเป็นเอกภาพของเขา ขยายปฏิฐานนิยมไปสู่ปรากฏการณ์ทางจิต ความคิดทางปรัชญาเป็นการกล่าวทั่วไปของเอกภพขยายไปสู่กระบวนการที่ก้าวหน้าของประวัติศาสตร์ ขณะเดียวกันมุ่งไปสู่ระเบียบทั้งหมดของความเป็นจริง ปรัชญาของเขาเป็นการรวมทั้งหมดในโครงสร้างอันเดียวกัน ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า การทำเช่นนี้ลดความเป็นอยู่ของปัจเจกบุคคลและลดความไม่ต่อเนื่องของระเบียบต่าง ๆ ของสิ่งต่าง ๆ หรือไม่

ความคิดทางญาณวิทยาและชีวิตวิทยาให้ความหมายเรื่องเวลาและเรื่องประวัติศาสตร์ ชีวิตวิทยาให้ความรู้ว่ามีพลังที่ต้านไม่ได้

ความคิดแบบอริสโตเติลในเรื่องลำดับชั้น ค่าของสิ่งต่าง ๆ ความไม่เท่ากัน
ของมนุษย์และชาติพันธุ์มนุษย์ และบทบาทของชนชั้นปัญญา

เทววิทยาให้ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของพระเจ้าที่ศึกษาได้จากข้อเท็จจริงของ
ประวัติศาสตร์ ส่วนเรื่องจิตวิญญาณเน้นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อทำให้เป้า
หมายของมนุษย์สมบูรณ์สูงสุดในจักรวาล

เป้าหมายของเตยารคคือการเข้าใจจักรวาลครบชุดในที่ลึกซึ้งว่า โลกทั้งหมด
ไม่ใช่โลกที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้เท่านั้น เพราะเราไม่อาจเข้าใจโลกเพียงมองจากปัจจุบัน แต่
เราต้องสำรวจตลอดวิวัฒนาการของจักรวาลตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ จักรวาลที่เราอาศัยอยู่ไม่
ใช้ลักษณะสถิตย์แต่เป็นวิวัฒนาการที่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่เปิดเผยสิ่งที่เคยคาดหมายไว้ สิ่ง
สำคัญคือการหาความหมายของเหตุการณ์และโลก เราต้องเข้าใจโลกตามกระบวนการทาง
ประวัติศาสตร์ซึ่งมีทั้งอดีตและอนาคต

เราอาจสรุปวิธีการเขียนงานของเตยารคได้ดังนี้คือ

1. พื้นฐานของการใช้เหตุผลเพื่อเข้าใจความเชื่อเดิมในคริสตศาสนา
คือทฤษฎีวิวัฒนาการรวมทั้งความมีอยู่ของจุดโอเมกาซึ่งหมายถึงสภาวะแห่งการรวมกลุ่มของ
อนุภาคแห่งระดับปัญญา (คือมนุษย์) ที่บรรลุความเป็นเอกภาพสูงสุดกับสรรพสิ่งในเอกภพ
เอกภาพนี้ (ค่อย ๆ สร้างขึ้นโดยการทำงานของโลก) มีลักษณะเป็นธรรมชาติแห่งจิต ศูนย์
กลางแห่งจิตทั้งหมดนี้จำเป็นต้องเป็นสัมพันธณะและบุคคลสูงสุด (คือพระคริสต์)
2. การใช้เหตุผลจากความมีอยู่และธรรมชาติของจุดโอเมกาแสดงขึ้น
สูงกว่าว่าจะเป็นการเปิดเผยของพระเจ้าต่อมนุษยชาติ
3. ใช้การสอนแบบปรนัยและปรากฏการณ์ของข้อเท็จจริงและคำรับรอง
ของคริสตศาสนาอ้างอิงเป็นคำวิจารณ์

นอกจากนี้ เขายังมีความกล้าในเรื่องการเชื่อต่ออัครทูต (การมองความจริงโดยตรง) ของเขาเอง เขาใช้จิตของเขาในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เพราะเขาดูว่าการเชื่อไม่ใช่การเห็นเพราะเรื่องเห็นธรรมชาติเป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบที่อยู่เหนือปรากฏการณ์ เขามักจะยืนยันพื้นฐานและมูลของคริสตศาสนาเป็นหลักเสมอ เช่น การเชื่อในเรื่องวิญญาณและพระเจ้า อย่างไรก็ตามงานเขียนของเขาที่มีความขัดแย้งกัน เพราะเขาใช้โลกทัศน์ของวิทยาศาสตร์เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับแก้ปัญหาทางศาสนาและเทววิทยา¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Henri Lubac, S.J., Teilhard de Chardin, The Man and His Meaning, trans. R.Hague, (New York : Hawthorn Books Inc. 1965), p. 77.